

Maggie O'Farrell

Hånden som først holdt min

Oversatt av Bente Klinge, MNO

ASCHEHOUG

Maggie O'Farrell
Hva skjedde med Esme Lennox?, 2007

Originalens tittel: *The hand that first held mine*
Copyright © 2010 Maggie O'Farrell
Norsk utgave © 2012 H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard), Oslo
www.aschehoug.no
Satt med 10,5 pkt Sabon hos
Type-it AS, Trondheim 2011
Papir: 70g Holmen Book Cream 1,8
Printed in Germany
GGP Media GmbH, Pössneck 2012

ISBN 978-82-03-21287-1

Til IZ
Til SS
Til WD

Og vi glemmer fordi vi må
MATTHEW ARNOLD

Hør. Trærne i denne fortellingen våkner, skjelver, rister seg på plass. Det kommer en bris i kast inn fra havet, og det er nesten som om trærne i sin rastløshet, i sin hode-rykkende utålmodighet, vet at noe er i gjære.

Hagen er tom, terrassen er forlatt, bortsett fra noen pletter med geranier og riddersporer som skutter seg i vinden. Det står en benk på plenen, to stoler kikker høflig en annen vei. En sykkel står lent opp mot huset, men pedalene er i ro, det velsmurte kjedet ubevegelig. En baby er lagt til å sove i en barnevogn, og den ligger inni den stive kokongen av tepper med øynene lydig igjen. En måke henger stille på himmelen over, og selv den er taus, nebbet er lukket, vingene strakt ut for å hvile på den høye oppdriften.

Huset ligger et lite stykke unna resten av landsbyen, bak en tett hekk, på toppen av en klippe. Dette er grensen mellom Devon og Cornwall, hvor de to grevskapene senker hodet og måler hverandre med blikket. Det er et område man har striddes mye om. Det er ikke anbefalelsesverdig å se for nøye på jorden her, gjennomtrukket som den er av blodet fra keltene, angelsaksere, romere, og oppblandet med benrestene deres.

Imidlertid foregår dette på et tidspunkt med relativ fred for Storbritannia: sensommeren midt på 1950-tallet. En gruslagt sti slynger seg mot husets inngangsparti. På klessnoren henger underskjørt og trøyer, sokker og snøreliv, bleier og lommetørklær som blafrer og smeller i vinden. Man kan høre

en radio fra et eller annet sted, kanskje et av nabohusene, og de dempede smellene fra en øks mot ved.

Hagen venter. Trærne venter. Måken, som balanserer på himmelen over klesvasken, venter, Og så, som om dette er en kulisse og et publikum venter i det tause mørket, høres stemmer. Bakgrunnslyd. Noen skriker, en annen roper, noe tungt går i gulvet. Bakdøren til huset farer opp. «Jeg holder det ikke ut! Jeg mener det, jeg holder det ikke ut!» er det en som skriker. Bakdøren slamrer høylytt igjen, og et menneske kommer til syne.

Hun er tjueen, snart tjueto. Hun har på seg en blå bomullskjole med røde knapper. Et gult skjerf holder håret på plass. Hun marsjerer over terrassen med en bok i hånden. Barføtt stamper hun ned trappen og over plenen. Hun legger ikke merke til måken, som har snudd seg i luften for å se ned på henne, hun legger ikke merke til trærne, som vifter med grenene for å hilse hennes ankomst, hun legger ikke engang merke til babyen idet hun feier forbi barnevognen på vei til en stubbe nederst i hagen.

Hun setter seg på denne stubben, og i et forsøk på ikke å la seg berøre av raseriet som farer gjennom årene hennes, balanserer hun boken i fanget og begynner å lese. *Death be not proud*, begynner den, *though some have called thee Mighty and dreadful*.

Hun bøyer seg over siden i anspent konsentrasjon, sukker og heiser på skuldrene. Og så, uten forvarsel, knurrer hun oppgitt og hiver fra seg boken. Den treffer gresset med et dempet dunk, og arkene blafrer idet den lukker seg. Der ligger den, omgitt av gress.

Hun kommer seg på bena. Hun gjør det ikke som folk flest, ved gradvis å reise seg fra sittende til stående. Hun hopper, hun spretter, hun bykser, hun liksom tramper i bakken idet hun reiser seg, som om hun, som Rumleskaft, ville få jorden til å sprekke.

Der hun står, blir hun umiddelbart konfrontert med synet av en bonde på veien. Han driver en flokk sauer med en kjepp i hånden og en hund pilende rundt bena. Disse sauene

er innbegrepet av det hun hater ved hjemmet sitt: de strimlete, møkkete bakendene, den umælende dumheten, den sanseløse brekingen. Hun skulle gjerne ha jaget dem inn i treskemaskinen, over klippekanten, hva som helst, bare for å slippe det synet.

Hun snur seg vekk fra sauene, bort fra huset. Hun skyver alt annet enn havet ut av synsfeltet. I det siste har hun kjent en snikende frykt for at det hun ønsker seg aller mest – at livet hennes skal begynne, få en slags mening, gå fra noe uklart svart-hvitt til strålende technicolour – vil unnfly henne. At hun kanskje ikke vil oppfatte det om det dukker opp, at hun ikke vil gripe det.

Hun lukker øynene mot havet, mot boken hun slengte fra seg, da hun hører føtter som trækker i gresset og en stemme som sier: «Sandra?»

Hun retter seg brått opp, som om hun hadde fått elektrisk støt. «*Alexandra!*» retter hun. Det er navnet hennes, som hun fikk da hun ble født, men moren hennes kom senere til at hun ikke likte det og forkortet det til de siste stavelsene.

«*Alexandra,*» gjentar barnet lydig. «Mor sier: 'Hva er det du driver med og kan du komme inn og -'»

«*Vekk!*» skriker Alexandra. «*Gå vekk!*» Og så vender hun grettent tilbake til stubben, til boken, til sin analyse av Døden og dens unødige hovmod.

I nøyaktig samme øyeblikk, en liten kilometer unna, sitter Innes Kent – 34 år gammel, kunsthändler, journalist, anmelder, selverklært hedonist – på kne på bakken for å sjekke understellet på bilen. Han aner ikke hva det er han ser etter, men synes han bør ta en kikk likevel. Han er evig optimist. Bilen er en sølvgrå og isblå MG; Innes elsker den over nesten alt i verden, og den har nettopp stanset på skulderen av denne landeveien. Han retter seg opp. Og han gjør det han gjør i de fleste situasjoner som frustrerer ham: Han tenner en sigarett. Han gir hjulet et prøvende spark og angrer i det samme.

Innes har vært i St. Ives og besøkt atelieret til en kunstner som han hadde håpet å kjøpe noe av. Han fant kunstneren

temmelig beruset og kunstverket langt fra ferdigstilt. Utflukten har vært en eneste katastrofe. Og nå dette. Han knuser sigaretten under skoen, så legger han i vei langs landeveien. Han kan se en husklynge der fremme, den buete armen til en havn som strekker seg ut i havet. Noen vil vite hvor det finnes et verksted, om de har verksteder på dette gudsforlatte stedet.

Alexandra vet ikke – kan ikke vite – hvor nær Innes Kent befinner seg. Hun vet ikke at han kommer, at han kommer nærmere for hvert sekund, at han går i sine håndsnydte sko langs veien som skiller dem, og at avstanden mellom dem krymper for hvert velskodde steg. Livet slik hun kjenner det, skal til å begynne, men hun er endelig oppslukt av lesningen, av en forlengst død manns kamp med forgjengeligheten.

Idet Innes Kent dreier inn på hennes vei, løfter Alexandra hodet. Hun legger boken på bakken igjen, forsiktigere denne gangen, og strekker seg med armene høyt i været. Hun snur en hårlokk mellom tommel og pekefinger, griper en prestekrage mellom tærne og plukker den – hun har alltid hatt tøyelige ledd, det er noe hun er ganske stolt av. Hun gjør dette om og om igjen til alle åtte sprekken mellom tærne holder en prestekrages åpne, gule øye.

Innes stanser ved et hull i den tykke hekken. Han kikker inn. Et pent landsens hus med busker, gress, blomster, slikt noe – en hage, formoder han. Så ser han, nær ved, sittende under et tre, en kvinne. Innes' nysgjerrighet har til gode ikke å bli pirret av en kvinnes nærvær.

Dette eksemplaret av arten er uten sko, og et gult skjerf holder håret hennes borte fra nakken. Han stiller seg på tå for å se bedre. En aldeles utsøkt søyle av en hals, kommer han til. Hvis han skulle gitt en skildring av den, ville han ha vært tvunget til å benytte ordet «skulpturell» og muligens også «alabast», begreper han ikke omgås med letthet. Innes har sin bakgrunn fra kunsten. Eller kanskje «forgrunn» ville være et mer presist begrep. Kunst er ikke i bakgrunnen for Innes. Det er det han puster, det som får livet til å gå videre; han betrakter og ser ikke et tre, en bil, en gate, han ser et

mulig stilleben, han ser et samspill av lys og skygge og farger, han ser en veloverveid oppstilling av utvalgte objekter.

Og det han ser når han betrakter Alexandra i det gule skjerfet og den blå kjolen, er en scene fra en freske. Innes mener han skuer en fullkommen landsens madonna, i profil, i en vidunderlig – tenker han – tetsittende blå kjole, med babyen sovende like ved. Han lukker ett øye og betrakter tablået først med ett øye, så det andre. Det er virkelig en vakker komposisjon, med treet over som en motvekt til det flate stykket med gress og den høyreiste kvinnen og halsen hennes. Han skulle gjerne ha sett det malt av en de italienske mesterne, av Piero della Francesca eller kanskje Andrea del Sarto. Hun kan til og med plukke blomster med tærne! For en skapning!

Innes smiler for seg selv og prøver det ut igjen med begge øyne da synet blir splintret av madonnaen som sier med klar stemme: «Vet du ikke at det er veldig uhøflig å spionere på folk?»

Han skvetter sånn at han blir målløs et øyeblikk (ikke noe han er vant til), og han stirrer, fascinert, da madonnaen reiser seg fra stubben. Della Francescas madonna forvandler seg for hans blick til en variant av Marcel Duchamps *Naken kvinne går ned en trapp*. For et syn! Kvinnen som kommer mot ham ned den opphøyde plenen, er et eksakt ekko av Duchamps effekt! Harmen hennes later til å gjøre selve luf-ten ladet!

Innes har fordypet seg i dadaistene i det siste, i den grad at han for to netter siden hadde en drøm som fullt og helt foregikk innenfor et maleri. «Min nest beste drøm,» klassifiserer han den. (Den første er for dristig til å kunne gjengis.)

«Det er dessuten ulovlig.» Madonnaen styrer rett mot ham, med et bistert drag om kjeven, hendene på hoftene, og han må innrømme at han er ganske glad for hekken mellom dem. «Jeg er i min fulle rett til å tilkalle en politimann.»

«Jeg beklager,» får han frem. «Bilen min. Den har visst havarert. Jeg leter etter et verksted.»

«Synes du dette ser ut som et verksted?» Stemmen hennes

er ikke, som han kunne ha ventet, svøpt i en myk, devonsk skarring, tvert imot er den skarp og hard som en diamant.

«Øh. Nei. Det gjør ikke det.»

«Nei vel.» Hun kommer enda nærmere sin side av hekken. «Adjø, da.»

Idet hun sier dette, får Alexandra en første ordentlig titt på kikkeren. Håret er en god del lengre enn hun noen gang før har sett på en mann. Skjorten har en usedvanlig høy krage og er gul som en påskelilje. Dressen er i lysegrå smalstripet kordfløyel og har ingen krage, og slipset har samme farge som andeegg. Alexandra tar enda to skritt mot hekken. Påskeliljer, gjentar hun for seg selv, andeegg.

«Jeg spionerte ikke,» innvendte mannen. «Det forsikrer jeg deg. Jeg søker etter hjelp. Jeg har havnet i knipe. Bilen min har havarert. Vet du tilfeldigvis om det finnes et verksted i nærheten? Jeg mener ikke å rykke deg bort fra babyen din, men jeg må komme meg tilbake til London i en fei ettersom jeg har en deadline jeg må rekke. Mareritt på mareritt. Jeg vil være din takknemlige slave om du kan bistå.»

Hun blunker. Hun har aldri hørt noen snakke på denne måten før. *I en fei, knipe, deadline, mareritt på mareritt, takknemlig slave.* Hun har lyst til å be ham gjenta alt sammen. Så går deler av talen opp for henne. «Det er ikke min baby,» sier hun skarpt. «Den har ikke noe med meg å gjøre. Den er mors.»

«Ah.» Mannen skakker på hodet. «Jeg er ikke sikker på om jeg ville karakterisere det som *ikke noe* med deg å gjøre.»

«Ikke det?»

«Nei. Den må i det minste vedkjennes som ditt søsken.»

Det oppstår en liten pause. Uten hell prøver Alexandra å la være å granske klærne hans igjen. Den skjorten, det slipset. Påskeliljer og egg. «Så du er fra London?» spør hun.

«Det er jeg.»

Hun trekker pusten skarpt inn. Hun retter på skjerfet over pannen. Hun gransker skjeggstubben på mannens hake og lurar på hvorfor han ikke har barbert seg. Og ubegripelig nok begynner en halvformet plan å ta form av et utvety-

dig ønske. «Jeg har tenkt på å flytte til London selv,» sier hun.

«Sier du det?» Mannen begynner å rote ivrig i lommene. Han finner et sigarettetu i grønn emalje, tar ut to sigaretter og tilbyr henne én. Hun må lene seg over hekken for å ta imot den.

«Takk,» sier hun. Han tenner den for henne, skjermer fyrstikken med hendene, og så bruker han den samme fyrstikken til sin egen sigarett. På kloss hold, tenker hun, lukter han hårolje, cologne og noe annet. Men han flytter seg litt unna før hun finner ut av det.

«Takk,» sier hun igjen, nikker mot sigaretten og inhalerer.

«Og hva,» sier mannen idet han slukker fyrstikken og kaster den fra seg, «holder deg igjen, om jeg kan spørre?»

Hun tenker på dette. «Ingenting,» svarer hun og ler. For det er sant. Ingenting står i veien for henne. Hun nikker mot huset. «De vet det ikke ennå. Og de kommer til å være sterkt imot det. Men de kan ikke stoppe meg.»

«Det er den rette ånd,» sier han, og røyken snor seg ut av munnen på ham. «Så du har tenkt å rømme til hovedstaden?»

«Jeg har tenkt meg dit, ja,» svarer Alexandra og retter seg opp i full høyde, «men jeg rømmer ikke. Du kan ikke rømme hjemmefra hvis du allerede har flyttet ut. Jeg har studert ved universitetet.» Hun tar et drag av sigaretten, gløtter mot huset og deretter tilbake på mannen. «Faktisk ble jeg sendt hjem, og –»

«Fra universitetet?» avbryter mannen, med sigaretten halvveis mot munnen.

«Ja.»

«Så dramatisk. For hvilken forbrytelse?»

«Ingen forbrytelse,» svarer hun, noe heftigere enn nødvendig, for det urettferdige ved det svir fremdeles. «Jeg kom ut fra en eksamen og gikk ut en dør reservert for menn. Jeg får ikke noe vitnemål med mindre jeg ber om unnskyldning. De» – hun nikker mot huset igjen – «de ville ikke engang at

jeg skulle gå på universitetet i utgangspunktet, men nå vil de ikke snakke til meg før jeg drar tilbake og ber om unnskyldning.»

Mannen ser på henne som om han legger seg henne på minnet. Sømmen i skjorten hans er i blå bomull, ser hun, på mansjettene og kragen. «Og har du tenkt å be om unnskyldning?»

Hun kakker asken av sigaretten og rister på hodet. «Jeg skjønner ikke hvorfor jeg skulle det. Jeg visste ikke engang at den var bare for menn. Det var ikke noe skilt. Og jeg sa til dem: 'Så hvor er døren for kvinner?', og de sa at det ikke var noen. Så hvorfor skulle jeg unnskyld meg?»

«Nettopp. Be aldri om unnskyldning med mindre du er oppriktig lei deg.» De røyker litt, uten å se på hverandre. «Så,» sier mannen til slutt, «hva har du tenkt å gjøre i London?»

«Jeg skal jobbe, så klart. Men kanskje jeg ikke finner noen jobb,» sier hun, plutselig mismodig. «Det var en som sa at for å få jobb som sekretær må du skrive seksti ord i minuttet på maskin, og for øyeblikket klarer jeg omtrent tre.»

Han smiler. «Og hvor skal du bo?»

«Du stiller mange spørsmål.»

«Gammel vane.» Han trekker uanfektet på skuldrene. «Jeg er journalist, blant annet. Så, kåken. Hvor skal du bo?»

«Jeg vet ikke om jeg har lyst til å fortelle deg det.»

«Hvorfor ikke? Jeg skal ikke si det til en sjel. Jeg er veldig flink til å holde på en hemmelighet.»

Hun kaster sigarettstumpen sin inn i de grønne, åpne bladene i hekken. «Vel, en venninne ga meg adressen til et hus for enslige kvinner i Kentish Town. Hun sa –»

Ansiktet hans avslører bare en ørliten trekning av et smil. «Et hus for enslige kvinner?»

«Ja. Hva er det som er morsomt ved det?»

«Ingenting. Absolutt ingenting. Det høres ...» Han gjør en håndbevegelse. «... flott ut. Kentish Town. Da er vi praktisk talt naboer. Du burde komme på besøk, hvis de gir deg lov til å gå ut.»

Alexandra hever øyenbrynene, som om hun later som hun vurderer det. En del av henne har ikke lyst til å gi etter for denne mannen. Det er noe ved ham som antyder at han er vant til å få det som han vil. Av en eller annen grunn tenker hun at han ville ha godt av ikke å få viljen sin. «Det er meget mulig. Jeg vet ikke. Kanskje –»

Uheldigvis for alle velger Dorothy å dukke opp i akkurat dette øyeblikket. Et signal på hennes moderlige radar har opplyst henne om en mann på rov i nærheten av hennes eldste datter. «Kan jeg hjelpe deg?» roper hun i et tonefall som står i kontrast til det hun sier.

Alexandra virvler rundt og ser moren komme bortover plenen med babyens tåteflaske foran seg som en pistol. Hun betrakter henne mens Dorothy måler mannen med blikket, fra de lysegrå skoene til den krageløse dressen. Av det sure draget i munnvikene forstår Alexandra med det samme at moren ikke liker det hun ser.

Mannen sender Dorothy et strålende smil, og tennene virker veldig hvite mot den brune huden. «Takk, men denne damen» – han gjør en bevegelse mot Alexandra – «bisto meg.»

«Min datter,» Dorothy legger trykk på ordet, «er ganske opptatt i dag. Sandra, jeg trodde du skulle holde øye med babyen. Nå, hva kan vi –»

«*Alexandra!*» roper Alexandra til moren. «Jeg heter Alexandra!»

Hun er klar over at hun oppfører seg som en trassig unge, men hun holder ikke ut tanken på at mannen skal tro hun heter Sandra.

Men moren er flink til to ting: ikke å la seg hefte med datterens utfall, og å lokke opplysninger ut av folk. Dorothy lytter til historien om den havarerte bilen, og etter bare noen sekunder har hun sendt mannen av gårde med instruks om hvor han kan finne en mekaniker. Han ser seg tilbake én gang, løfter hånden og vinker.

Alexandra kjenner noe som ligner raseri, sorg, idet hun hører skrittene hans forsvinne bortover veien mot landsbyen.

Å ha vært så nær en som ham og så bli revet bort. Hun spar-ker til stubben, og deretter hjulet på barnevognen. Det er en helt egen form for raseri, karakteristisk for ungdommen, den kvelende, knugende følelsen når foreldrene dine utma-nøvrerer deg.

«Hva i all verden er det som går av deg?» hveser Dorothy og rister i håndtaket på barnevognen fordi babyen har våk-net og nå ligger der og hviner og feker. «Jeg kommer hit og tar deg i å flørte med en eller annen – en tater over hekken. I fullt dagslys! Så alle kan se det. Hvor er anstendighetsfø-lelsen din? Hva slags eksempel er det du setter for brødrene og søstrene dine?»

«Apropos dem,» Alexandra tier litt før hun legger til, «*alle dem*, hvor er din anstendighetsfølelse?» Hun strener av gårde bortover plenen. Hun holder ikke ut et sekund til i morens nærvær.

Dorothy slutter å riste i håndtaket på barnevognen og stir-rer etter henne med åpen munn. «Hva mener du?» roper hun, og for et øyeblikk glemmer hun hvor nær naboeene er. «Hvordan våger du? Hvordan våger du å snakke til meg på den måten? Jeg skal snakke med faren din om dette, bare vent, så snart han –»

«Snakk! Snakk i vei!» spytter Alexandra over skulderen idet hun løper gjennom hagen og braser inn i huset, der hun overrasker en av farens pasienter som sitter og venter i gan-gen.

Da hun kommer opp til soverommet hun er tvunget til å dele med tre av sine yngre søsken, kan hun fremdeles høre morens stemme skingre fra hagen: «Er jeg den eneste i dette huset som forlanger et minstemål av dannelses? Jeg vet ikke hvor du tror du har tenkt deg. Det er meningen du skal hjelpe meg i dag. Du skulle passe babyen. Og sølvtoyet må tas, og porselensserviset. Hvem har du tenkt skal gjøre det? Gjen-ferdene?»